

kinderen keuzes leren maken

tekst: Mike Barrell

vertaling: Edwin Murre

tennis
kids

tenniskids.nl

Het is vooral de leeftijd die het leuk maakt om les te geven aan Tenniskids (5-12 jaar). Maar regelmatig moet je je als trainer ook bezinnen en jezelf afvragen wat deze kinderen bezighoudt. Wat gaat er om in dat koppie? Ben je niet alleen trainer maar ook ouder dan weet je bijvoorbeeld hoe ongemakkelijk en frustrerend het voelt als je eigen kind maar blijft treuzelen bij het maken van een ogenschijnlijk makkelijke keuze.

Het groeit ze boven het hoofd als je kinderen overlaadt met informatie. Het kind zal niet meer in staat zijn om helder te kunnen denken omdat hij de rode draad kwijt is. In dit artikel gaan we nader in op de uitdagingen die voor Tenniskids bestaan bij het nemen van beslissingen tijdens een potje tennis.

Om te beginnen moeten we rekening houden met een aantal omgevingsfactoren die van invloed zijn op de besluitvaardigheid van kinderen. Concrete factoren die meestal hun keuze beïnvloeden zijn:

- De bal die ze ontvangen
- Hun eigen positie op de baan
- De positie van hun tegenstander
- Hun eigen sterke punten
- De zwakke punten van de tegenstander

Het is een eenvoudige kapstok en je kunt besluiten nemen kinderen systematisch aanleren tijdens de verschillende fases van Tenniskids. Ondanks de eenvoud van het kader van Tenniskids is het de moeite waard om stil te staan bij de manier waarop kinderen informatie verwerken en op basis daarvan redeneren.

Ken de regels

Voordat we verder gaan is het nodig er op te wijzen dat veel mensen denken dat tennis een spel is dat je leert door eigen creativiteit. Zij wekken de suggestie dat als je maar genoeg speelt en doet wat je wilt, je vanzelf een goed spel ontwikkelt. Bij deze opvatting is creatief spel niet alleen een verdienste op zich, maar helpt vindbaarheid ook voor de ontwikkeling van vaardigheden waardoor je beter gaat tennissen. Tennis is immers een spel van actie en reactie, een zogenaamd open vaardigheidsspel. De percentages veranderen maar weinig door interactie van baanheft, bal en de twee spelers. Neem bijvoorbeeld een bal die diep geslagen wordt richting de forehandzijde; doorgaans zal deze bal diagonaal of door het midden van de baan terug worden geslagen. Spelers moeten eerst de tactische regels kennen voordat ze van dit patroon kunnen afwijken.

Begrijp je me?

1. Wat kinderen moeilijk vinden is om te kiezen uit een veelvoud van mogelijkheden. Bied ze daarom twee opties en laat ze daaruit kiezen. Drie of meer keuzes leidt tot aarzeling en dat creëert verwarring of leidt op zijn minst tot het uitstellen van een keuze.
2. Voor kinderen is het makkelijker om ze te laten werken met concrete zaken. Ze willen het voor zich zien, het moet tastbaar en duidelijk te herkennen zijn. Kinderen hebben nu eenmaal een visuele leerstijl.
3. Kinderen zijn er geen ster in om een probleem van verschillende kanten te belichten. Het is vragen om problemen als je ze overlaadt met informatie. Ze zullen niet meer goed in staat zijn om na te denken en verbanden te zien. Of ze hebben heel veel tijd nodig een beslissing te nemen.
4. Kinderen kunnen makkelijker omgaan met iets wat nu gebeurt in plaats van wat nog moet gebeuren.

5. Kinderen nemen de tijd om te leren dat hun handelen ook gevolgen heeft. Dit betekent dat ze nadenken over wat er nu gebeurt en niet altijd bezig zijn met wat er zal gebeuren als gevolg van wat ze nu doen. Het kost dan ook tijd om kinderen patronen te leren spelen, te leren plannen en ze de gevolgen in te laten zien van opeenvolgende slagen.

Wat is er gebeurd?

Ook voor kinderen bestaan vier stadia van bewustzijn. Ze doorlopen deze bij het aanleren van een nieuwe vaardigheid. Tijdens de eerste twee fases ontwikkelen ze zich van onbewust onbekwaam naar bewust onbekwaam. Tijdens de derde fase is een kind bewust bekwaam en uiteindelijk zijn kinderen onbewust bekwaam. Deze vier termen worden vaak gekoppeld aan motorische vaardigheden. Ze zijn echter net zo toepasbaar op het begrip besluitvaardigheid.

1. In de eerste fase zijn spelers zich nergens van bewust. Ze beseffen niet dat het nodig is een beslissing te nemen en hebben geen notie van wat er is gebeurd.
2. De tweede ontwikkelingsstap houdt in dat spelers niet alleen achteraf na kunnen denken over hun keuze maar ook weten of het de juiste beslissing was. Kinderen zullen niet alleen maar stilstaan bij hun foute keuzes. Het belangrijkste gegeven is dat ze in staat zijn na te denken over wat er zojuist is gebeurd.
3. Spelers in de derde fase zijn zich ervan bewust dat ze een keuze maken. Dit kan zowel de verkeerde of juiste keuze zijn. Het probleem waar kinderen in deze fase tegen aan lopen is dat dit proces enige tijd kost en dat het spel gewoon doorgaat.
4. In het laatste stadium maakt een speler onbewust een keuze en is hierin behoorlijk vaardig. Kinderen zijn nu in staat om snel en zonder nadenken te reageren.

Of kinderen nu beginnen met tennis op een rode of oranje baan, ze krijgen altijd te maken met bovengenoemd ontwikkelingspad. Wil je kinderen bijvoorbeeld leren dat de soort bal die ze spelen afhankelijk is van hun positie, dan zul je jouw leerlingen tijd moeten geven om ze dit verband te laten ontdekken. Uiteindelijk, na het doorlopen van de verschillende stappen, zijn jouw leerlingen prima in staat om onbewust uit diverse posities de juiste balbaan te kiezen.

De samenhang met de omgeving

We weten nu het één en ander over de verschillende stappen die kinderen doorlopen als ze leren beslissen. Daarnaast weten we wat spelers moeten leren overwegen om de juiste tactische keuzes te maken. De volgende stap is de training op de baan.

Fase 1: De bal

Sta je met jonge kinderen op de baan dan is het niet de positie van de spelers die de eerste beslissing uitlokt. Het is de bal die de hoofdrol opeist. Het ontvangen van de bal is een vaardigheid die nog niet geautomatiseerd is. Een jong kind is nog niet in staat om uit de vlucht van de bal genoeg informatie te halen.

Die informatie krijgen ze onvoldoende omdat enerzijds hun perifere blik nog volop in ontwikkeling is en anderzijds voelen deze kinderen de behoefte hun aandacht bij de bal te houden. Kinderen die het ontvangen van de bal niet goed hebben ontwikkeld omdat ze niet hebben leren kijken, krijgen daar last van. Ze halen onvoldoende informatie uit de vlucht van de bal en zullen op de verkeerde positie gaan staan. Dat is waarom we bij Tenniskids zoveel aandacht besteden aan het ontvangen van de bal. Het is immers een duidelijk onderdeel van het beslissingstraject.

Een vroege reactie, gevolgd door een efficiënte beweging naar de bal zou de eerste beslissing van een speler moeten zijn. Dit gedrag kun je uitlokken door eenvoudige oefeningen waarbij spelers roepen op een aankomende bal “forehand” of “backhand” of “diep” of “kort”. Maak zo’n opdracht niet te ingewikkeld door toevoeging van een derde optie.

Naarmate spelers deze vaardigheden steeds beter beheersen is het tijd om allerlei vaardigheden te integreren waarmee ze meer tijd krijgen. Dit bereik je via anticipatietraining. Wat zal er gebeuren met de bal op basis van de positie van de tegenstander, zijn lichaamshouding en racketvoorbereiding? Laten we niet te snel gaan want deze onderwerpen doorkruisen andere gebieden van het beslisproces.

Fase 2: Wat is mijn positie?

Met name op jonge leeftijd (rode fase in Tenniskids) hebben kinderen behoefte aan concrete en zichtbare objecten op de baan. Deze doelgroep leeft in het nu en voor hen is iets de waarheid als ze het met eigen ogen kunnen zien. Je moet kids helpen zodat ze leren begrijpen waar ze zijn op de baan. Leer ze vanaf het begin wat “in” en “uit” is door te verwijzen naar voor of achter de baseline en leer ze meteen begrijpen wat diagonaal en langs de lijn is. Hebben spelers onvoldoende idee van de omvang van de baan en hun positie op het veld dan ontbreekt het kader om ze beslissingen te leren nemen.

Een volgende stap is dat spelers moeten doorkrijgen dat hun positie op de baan hun mogelijkheden beperkt. Zo moeten spelers leren dat een diep geslagen bal, waarbij ze achter de baseline staan, diagonaal terug dient te worden geslagen. Ook hier is het de moeite waard te vermelden hoe patronen zullen ontwikkelen. Op een meer gevorderd niveau praat je niettemin over langs de lijn, diagonaal en door het midden van de baan. Bij het aanleren reik je spelers twee mogelijkheden aan; diagonaal of langs de lijn. De derde optie “door het midden” komt als kinderen op het groene veld spelen.

Dus in de basis leer je spelers dat een diep geslagen bal, waarbij ze achter de baseline staan, cross terug geslagen wordt. Ze slaan langs de lijn als ze zelf voor de baseline staan (als een speler dat wil kan hij deze bal ook cross terugslaan).

Fase 3: Waar is de ander?

Het lijkt juist voor de hand liggend om met de positie van de tegenstander te beginnen. Immers als jonge kinderen eenmaal bewust zijn van de vrije ruimte op de baan, slaan ze haast vanzelf in die lege ruimte. Toch is er niet zo’n rechtlijnig verband met de andere speler als het lijkt. Dat past ook niet bij de leerstijl van kinderen.

Spelers leren óók deze principes veelal impliciet. Wij als trainers moeten erop letten dat we deze drie fases niet in één keer willen aanleren. Dat scheidt alleen maar verwarring. Waarom is de positie van de tegenstander de derde fase? Omdat het kind weinig invloed heeft op zijn tegenstander en het is iets dat plaats vindt aan de andere kant van het net.

Jonge kinderen kijken meestal niet verder dan hun eigen veld. Ze zullen aangemoedigd moeten worden om bewust te worden van het veld van hun tegenstander. Zoals dat gaat in het leven van kinderen; als ze vertrouwd zijn met hun directe omgeving dan hebben ze genoeg zelfvertrouwen om hun leefwereld uit te breiden. Dus Tenniskids die de bal kunnen controleren en vertrouwd zijn met de basisregels van het positiespel, zullen hun blikveld vergroten door op zoek te gaan naar meer informatie.

Nu we kunnen concluderen dat een besluit genomen wordt op basis van; de bal die ontvangen wordt, de eigen positie en de plaats van de tegenstander, is het tijd om aandacht te schenken aan de uitzonderingsregel. Ontvangt een speler bijvoorbeeld de bal diep cross op zijn forehand, zou hij deze bal diagonaal terugslaan (gebaseerd op principe 1 en 2). Dit verandert echter naar een bal langs de lijn als de tegenstander buiten het veld staat. Laten we dieper ingaan op de uitzonderingsregel. Hoe hanteer je deze regel?

Het Paretoprincipe

Als de drie basisprincipes duidelijk zijn voor jouw spelers kunnen ze ook afwijken van deze basisregels. Daarbij is het trouwens niet de bedoeling dat ze alleen maar bezig zijn met het verbreken van die principes. Houd je aan het principe van Pareto. In de volksmond ook wel de 80-20 regel genoemd, welke voorschrijft dat tachtig procent van de uitkomsten veroorzaakt wordt door twintig procent van de inspanningen. Dit principe past uitstekend binnen het kader waarin kinderen leren om tactische beslissingen te nemen. Tachtig procent van de tijd houden ze zich aan de basisregels, twintig procent van de tijd kunnen ze gebruiken om te breken met de basisprincipes.

Kijk daarnaast ook naar individuele factoren die prima geschikt zouden zijn om af te wijken van de basisregels. Denk hierbij aan:

- De sterke punten van een speler
- De zwakke punten van de tegenstander

Voeg je de eerder genoemde uitzonderingsregel en dit “verrassingsprincipe” samen dan heb je als trainer een eenvoudige kapstok waarmee je kinderen leert beslissingen te nemen.

Het groeit boven mijn pet

Kinderen interesseren zich niet alleen meer voor het spel maar vinden tennis ook spannender als je ze ieder concept één voor één aanreikt. Grote kans dat kinderen slechte beslissingen nemen als je niet doseert met informatie. Ze hebben je boodschap op de één of andere manier gemist, hoewel die voor jouw volkomen duidelijk leek.

Daarentegen moet je kinderen niet onderschatten in hun begrip wat ze hebben van de bal, positie in het veld en de plaats van de tegenstander. Als die kennis er eenmaal is, is de weg vrij om ze door de vier stadia van bewustzijn te loodsen. Met elk principe creëer je een kader en dat geeft kinderen houvast.

Kies je voor deze aanpak dan kun je na verloop van tijd uitzonderingen toevoegen. Maar houd het eenvoudig! Dat is wat Tenniskids nodig hebben.

Koninklijke Nederlandse Lawn Tennis Bond

Postbus 1617

Displayweg 4

3800 BP Amersfoort

3812 BT Amersfoort

T +31 (0)88 130 26 00

info@tenniskids.nl

www.tenniskids.nl

